

HID - Drobilica

Godina VIII, listopad 2011, br. 5

UDK 0+061

ISSN 1845-4569

Izdvajamo

Tekst ugovora o
pristupanju Republike
Hrvatske EU

str. 4

Informacijska
dividenda

str. 5

Google i YouTube u službi policije

str. 2

General comment
no. 34: Svatko
ima pravo na
svoje mišljenje

str. 3

Povelja za priznavanje
svakog stradalnika/ice
oružanog nasilja

str. 9

Umro izumitelj
e-knjiga

str. 2

DOK_SIS 2011

str. 7

Sadržai

Uskoro obnova aktivnosti HID-a	Str. 2
Google i YouTube u službi policije	2
Umro izumitelj e-knjiga	2
General comment no. 34: Svatko ima pravo na svoje mišljenje	3
Dan digitalnih arhiva	4
Tekst ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji	4
Informacijska dividenda	5
Savjetovanje <i>Računalo u školi XV</i>	6
DOK_SIS 2011	7
13. CARNetova korisnička konferencija CUC 2011	7
Kako mediji dolaze do informacija o znanstvenim otkrićima	8
Godišnje stanje ICT – Hrvatska na 30. mjestu	9
Povelja za priznavanje svakog stradalnika/ice oružanog nasilja	9

Uskoro obnova aktivnosti HID-a

U dogovoru dijela članova Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva u planu je priprema organizacijskih preduvjeta nužnih za nastavak aktivnijeg djelovanja društva. U sklopu tih aktivnosti bit će nužno izabrati novog predsjednika HID-a te dio ostalih članova u upravnim tijelima koji će odraditi dio poslova i pripremiti izvješća prema državnim i drugim tijelima koje im je HID dužan predložiti, te provoditi budući program rada društva.

Nadamo se da će odaziv članova na buduću izbornu skupštinu biti dobar i da ćemo uz primjeren doprinos članova praktičnom radu društva uskoro u potpunosti obnoviti naše javno djelovanje.

Ivo Tokić

Vijesti

Google i YouTube u službi policije

Američka policija i državne agencije zahtijevaju da im Google predaje privatne podatke o korisnicima, prenosi britanski dnevnik Guardian. Također, Googleu je naloženo da ukloni video snimke koje u lošem svjetlu prikazuju policiju, odnosno njihovu brutalnost. U istom se položaju nalazi i YouTube, zbog čijih se snimki već neko vrijeme rade top-liste najbrutalnijih policijskih intervencija uhvaćenih kamerom.

Vladini ili policijski zahtjevi za privatnim podacima korisnika povećali su se zadnjih godina za 70%, a samo u prvoj polovici ove godine od Googlea je zatraženo da vladinim dužnosnicima otkrije podatke o 11 tisuća korisnika u 25 razvijenih zemalja, uključujući Kinu i Rusiju.

Podatak je višestruko zanimljiv jer je Google ovom objavom javno otkrio koliko je njihovih korisnika pod sumnjom američke vlade.

Ivo Tokić

Umro izumitelj e-knjiga

Početkom rujna ove godine, u 64. godini života, umro je Michael Hart, čovjek za kojeg danas može reći da je izmislio elektroničke knjige, a u povijesti svijeta ostat će zauvijek zapamćen kao utemeljitelj Projekta Gutenberg – organizacije koja se već četiri desetljeća bavi digitalizacijom i objavom besplatnih knjiga na internetu.

Većinu prvih knjiga, oko stotinu naslova, Michael Hart upisao je sam, a počeo je davne 1971. godine dok je još studirao na Sveučilištu Illinois, u Sjedinjenim Američkim Državama. Prvi tekst kojeg je digitalizirao bila je američka Deklaracija o

nezavisnosti. Taj dokument u inačici Projekta Gutenberg pisan je velikim slovima zbog toga što ju je Hart upisao putem teleprinterske tipkovnice koja nije mogla pisati mala slova. Nakon toga, upisao je američku Povelju o pravima, a zatim je uslijedila Biblija, pa djela Willama Shakespearea, Alisa u zemlji čudesa, Petar Pan, itd.

Ideja koja je Michaela Harta u svemu tome vodila bila je ideja gradnje svjetske digitalne knjižnice sa što više naslova koja bi bila dostupna besplatno i baš svima. 'Mi radimo za običnog čovjeka, a ne za profesore niti za korporacije koje s knjigama žele napraviti ono što su napravili s glazbom – žele na tome zarađivati nakon što se ona pokazala uspješnom,' izjavio je Michael Hart svojedobno.

U početku, Projekt Gutenberg bio je isključivo njegov privatni projekt, a dugo vremena bio je i bitno ograničen tehnologijama unosa i pohrane tekstova. Desetljećima je to išlo vrlo sporo – od 1971. do 1989. Michael Hart je uspio digitalizirati samo deset knjiga.

O čemu je tu zapravo riječ predočit ćemo vam podatkom koji kaže kako unos jedne knjige, dakle, njeno skeniranje, pretvaranje u ASCII tekst, ispravljanje pogrešaka, formatiranje i unos u bazu podataka zahtjeva prosječno pedeset radnih sati ili jedan tjedan pažljivog rada.

Međutim, rastom kapaciteta tvrdih diskova te pojavom osobnih računala početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća i postupnim širenjem interneta početkom 1990-ih godina, stvari se bitno mijenjaju. Do 1997. u toj biblioteci elektroničkih tekstova bilo je tisuću knjiga, deset tisuća bilo je 2003. (kad je objavljen i prvi 'Best of Gutenberg' CD sa 600 izabranih naslova). Danas ih je nekoliko stotina tisuća. Cilj koje Michael Hart sebi postavio i koji će morati ostvariti njegovi nasljednici je milijun digitaliziranih knjiga na Projektu Gutenberg – do 2015. godine.

Do svoje smrti, 6. rujna ove godine, Michael S. Hart je uz Project Gutenberg radio kao profesor kolegija o elektroničkom tekstu na Sveučilištu Bendictine te gostujući predavač na Sveučilištu Carnegie Mellon. Uz to, žustro se borio za izmjenu zakona o autorskim pravima.

“Kad sam razmišljao o imenu tražio sam nešto što će najbolje opisati promjenu koju će izvesti elektroničke knjige. E-knjige će promijeniti pismenost i obrazovanje na sličan način kao što je to učinio Gutenbergov tiskarski stroj smanjivši dotadašnju cijenu knjiga za 400-ti dio njihove dotadašnje cijene. Razmišljao sam da sve to nazovem i Project Alexandria, prema najvećoj knjižnici Staroga vijeka, no ipak sam se na kraju odlučio za Gutenberga, jer mi ne skupljamo, već proizvodimo elektroničke knjige”, govorio je Michael Hart.

Preneseno: Komentar.hr, autor Dubravko Mihić

General comment no. 34: Svatko ima pravo na svoje mišljenje

Radna grupa za ljudska prva Međunarodnog arhivskog vijeća u kolovoškom broju svojih Novosti ukazala na dugo očekivani Opće komentar br. 34 Komiteta za ljudska prava UN-a. Opći komentar je najautoritativniji komentar na članak 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (<http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>) usvojen 1966. g. koji određuje:

1. Svatko ima pravo na vlastito mišljenje bez uplitanja.
2. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja, a to pravo uključuje slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pismeno ili u tiskanom obliku, u obliku umjetnosti ili preko bilo kojeg drugim sredstvom po vlastitom izboru.
3. Ostvarivanje prava iz stavka 2. ovoga članka nosi sa sobom posebne dužnosti i odgovornosti. Stoga može biti podložno izvjesnim ograničenjima, ali samo će se, kao što su određena zakonom i koja su prijeko potrebna:
  - a) za poštovanje prava i ugleda drugih,
  - b) za zaštitu nacionalne sigurnosti ili javnog reda (ordre public), ili javnog zdravlja ili morala.

Naglašava se kako su sloboda mišljenja i izražavanja neophodan uvjet za potpuni razvoj osobe, ključne za bilo koje društvo, kamen temeljac svakog slobodnog i demokratskog društva. Slobode su tijesno povezane, s time da je sloboda izražavanja sredstvo razmjene i stvaranja mišljenja. Sloboda mišljenja i izražavanja su nužni uvjet za ostvarenje načela transparentnosti i odgovornosti koja su, uzvratno, esencijalna za promociju i zaštitu ljudskih prava.

Posebnu pažnju treba posvetiti članku 49. Općeg komentara: „Zakoni koji penaliziraju izražavanje mišljenja o povijesnim činjenicama su nekompatibilni s obvezama koje su države preuzele Paktom u odnosu na poštivanje slobode mišljenja i izražavanja.“

Vidi http://www.concernedhistorians.org/content_files/file/TO/251.pdf

Živana Heđbeli

Dan digitalnih arhiva

U četvrtak 6. listopada 2011. održan je prvi Dan digitalnih arhiva. Projekt Dan digitalnih arhiva ima za cilj povećati svijest o značaju digitalnih arhiva kako među korisnicima tako i među rukovoditeljima. Zajedničkim dokumentiranjem i prikazom što digitalni arhivist radi, odgovaralo se na pitanja poput: Što su to digitalni arhivi? Tko su njihovi korisnici? Kako oni nastaju i kako se njima upravlja? Zašto su oni važni?

Više od 30 arhivista, knjižničara, znanstvenika i tehnologa je pisalo blog o svojem poslu vezanom uz digitalne arhive. Blog projekta dostupan je na:

<http://dayofdigitalarchives.blogspot.com/>.

Ivo Tokić, prema informaciji Hrvoja Stančića

Tekst ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji

Od 21. rujna 2011. g. na web stranici Vlade RH dostupan je tekst ugovora o pristupanju RH EU, kojima RH postaje članica EU i Europske zajednice za atomsku energiju. Ugovor stupa na snagu 1. srpnja 2013. pod uvjetom da sve isprave o ratifikaciji budu položene prije toga datuma. Ugovor, koji je sastavljen u jednom izvorniku na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu su tekstovi na svakom od tih jezika jednako vjerodostojni, pohranjuje se u arhivu Vlade

Talijanske Republike, koja vladama ostalih država potpisnica dostavlja po jednu ovjerenu presliku.

Komisija pažljivo prati sve obveze koje je Hrvatska preuzela u pristupnim pregovorima, uključujući one koje se moraju ostvariti prije ili do datuma pristupanja. Praćenje od strane Komisije sastoji se od tablica praćenja koje se redovito ažuriraju, dijaloga u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), stručnih misija za procjenu, prepristupnog gospodarskog programa, fiskalnih obavijesti i, kad je to potrebno, pisama za rano upozoravanje koja se upućuju hrvatskim vlastima. Izvješće o napretku i Cjelovito izvješće o praćenju bit će podneseni Vijeću i Europskom parlamentu na jesen 2011., odnosno 2012. godine. Komisija se također oslanja na doprinose država članica i uzima u obzir doprinose međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva, prema potrebi, tijekom cijelog procesa praćenja.

Praćenje od strane Komisije posebno se usredotočuje na obveze koje je Hrvatska preuzela u području pravosuđa i temeljnih prava, uključujući neprekidan razvoj evidencije ostvarenog napretka u pravosudnoj reformi i učinkovitosti, nepristranom vođenju predmeta koji se odnose na ratne zločine i u borbi protiv korupcije. Osim toga, praćenje od strane Komisije usredotočuje se na područje pravde, slobode i sigurnosti, uključujući provođenje i ispunjavanje zahtjeva Unije u pogledu upravljanja vanjskim granicama, policijske suradnje, borbe protiv organiziranog kriminala, pravosudne suradnje u građanskim i kaznenim stvarima, kao i na obveze u području politike tržišnog natjecanja, uključujući restrukturiranje brodograđevne industrije (Protokol VIII.) i restrukturiranje sektora čelika (Protokol IX.). Komisija objavljuje šestomjesečne procjene do pristupanja Hrvatske o obvezama koje je Hrvatska preuzela u tim područjima, kao sastavnom dijelu njezinih redovitih tablica praćenja i izvješća. Vijeće, kvalificiranom većinom, na prijedlog Komisije, može donijeti sve odgovarajuće mjere ako se tijekom procesa praćenja utvrde pitanja koja izazivaju zabrinutost. Mjere se ne provode duže nego li je to nužno i, u svakom slučaju, ukida ih Vijeće koje postupuje u skladu s istim postupkom kad su dotična pitanja koja izazivaju zabrinutost učinkovito riješena.

Tekst ugovora dostupan je na:

http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/novosti_i_najave/2011/rujan/ugovor_o_pristupanju_rh_eu

Živana Heđbeli

Informacijska dividenda

Internet, mobitel i slična tehnološka čudesa povećavaju zadovoljstvo i kvalitetu života korisnika jer uvećavaju osjećaj slobode i kontrole nad vlastitim životom, ponekad čak i više od prihoda, otkrili su znanstvenici.

Neke uvriježene predodžbe o informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i njihovim korisnicima puki su mitovi. ICT se gotovo isključivo promatra kroz prizmu povećanja produktivnosti i zarade, a smatra se da loše utječe na kvalitetu života, ponajprije tako što nas izolira od društva i gura u osamu.

Stvarnost je bitno drukčija, pokazalo je istraživanje britanskog instituta *The Chartered Institute for IT* pod nazivom *Why IT makes you happier* koje je provedeno i objavljeno u 39 zemalja (<http://www.bcs.org>).

Kombinirajući dostupne statističke podatke i razgovore s ispitanicima znanstvenici su htjeli otkriti tko ima najviše koristi od IT-ja, kako i zašto IT utječe na zadovoljstvo životom te kakve bi posljedice to moglo imati na tu branšu, ali i na oblikovanje politike.

Analizirano je više od 35 tisuća odgovora u sklopu Svjetskog istraživanja vrijednosti (*World Values Survey*) te 10 tisuća odgovora na panel-istraživanje britanskih kućanstava (*British Household Panel Study*).

Zaključak je istraživanja da je u Velikoj Britaniji i diljem svijeta ICT postao važnim sastavnim dijelom zadovoljstva životom i osjećaja blagostanja, u nekim slučajevima možda čak i važniji od visine prihoda.

Digitalna spolna podjela

Zašto je tomu tako? Upotreba ICT-ja daje nam osjećaj slobode i kontrole nad životom, što su vrlo važni elementi pri percepciji blagostanja.

Pomaže pri osnaživanju i osamostaljivanju pojedinaca, naročito onih s nižim prihodima i manjom razinom obrazovanja te pripadnika skupina koje imaju slabiji društveni utjecaj.

Mnogima je to ne samo jeftina zabava već i prozor u svijet, prilika da nauče nešto novo i dođu do nekoć teže dostupnih informacija...

Žene, ispostavilo se, izvlače više koristi od pristupa i korištenja ICT-ja negoli muškarci, naročito u zemljama u razvoju. Jedan od razloga, smatraju autori istraživanja, mogao bi biti to što u mnogim dijelovima Afrike, Azije i Bliskog istoka žene imaju društveno strože kontrolirane uloge. Tehnologija im može pomoći u djelovanju izvan tih tradicijom uvjetovanih okvira.

No, i u zapadnim zemljama poput Britanije žene više profitiraju koristeći ICT, pogotovo kad je riječ o načinu društvenog kontakta.

Kad smo već kod digitalnih spolnih podjela čini se da muškarci i žene imaju drukčiji odnos prema IT-ju i internetu. Kod muškaraca postoji veza između učestalosti korištenja i zadovoljstva životom - što ih više koriste, to su zadovoljniji. Istraživanje je otkrilo da kod žena te korelacije nema.

Novi izvlače više koristi

Novi korisnici (oni s manje od dvije godine iskustva) također su skupina koja ima veću korist od pristupa i korištenja ICT-ja. Najviše upotrebljavaju internet kako bi se spojili na društvene mreže i koristili aplikacije za slanje instant-poruka.

Iskusniji korisnici više značaja pridaju e-pošti i online kupovanju. Moguće je da su se, zato što su počeli surfati prije eksplozije popularnosti društvenih mreža, sporije prilagodili tom novom trendu.

To ne znači da ICT ima negativan učinak na iskusnije korisnike. Naprotiv, istraživanja u Britaniji pokazala su da bi bilo kakvo uskraćivanje pristupa internetu i njegovog korištenja imalo snažan negativan učinak na osjećaj blagostanja iskusnijih korisnika.

Zanimljivo je da je većina ispitanika pri početku korištenja ICT-ja osjećala tjeskobu, pa čak i strah. Jednom kad su uspjeli savladati tu prepreku tehnologija je kod većine unijela radost u život, a nekima i preokrenula život nabolje.

Mnogi su kao razloge isticali prednosti podjednakog pristupa informacijama i iskustvima drugih, mogućnosti za dodatno obrazovanje, lakše održavanje društvenih kontakata i - jeftinije kupovanje.

Surfericama i surferima upotreba interneta obogatila je život zbog otvaranja dodatnih mogućnosti društvenih kontakata s članovima obitelji i prijateljima. To je, kažu autori studije, najveći pozitivan doprinos IT-ja našim životima.

Alat za povećanje blagostanja

Temeljem prikupljenih podataka istraživači su formirali i indeks informatičkog blagostanja (Information Well-being - IWB), koji mjeri stupanj zadovoljstva građana upotrebom ICT-ja za komunikaciju, održavanje društvenih veza i informiranje.

Indeks se sastoji od 11 indikatora koji, između ostalog, osim dostupnosti IT usluge mjeri i osjećaj slobode te samostalnosti, dvaju važnih faktora blagostanja nacije.

Na prvi pogled indeks pokazuje snažnu vezu s bruto društvenim proizvodom, jer bogatiji imaju bolju IT infrastrukturu pa su i informatički zadovoljniji. Na vrhu su Šveđani, a slijede Nizozemci, Amerikanci i Britanci. Od 39 promatranih zemalja Slovenija je na 13. mjestu, a Srbija na 29. (Hrvatska, nažalost, nije uključena u istraživanje, op. a.) Na dnu tablice su najsiriromašnije zemlje - Mali, Vijetnam i Etiopija. No, isključi li se utjecaj materijalnog bogatstva, odnosno razvijenost IT infrastrukture, pokazuje se drukčiji rezultat, sa Zambijom na prvome mjestu, te padom indeksa kod Japana, Njemačke i Francuske. Tako gledajući zadovoljniji su Zambijci od Japanaca, barem u pogledu IT-ja.

Zambija je bila zemlja-pionir upotrebe interneta u regiji, a vlada je shvatila njegovu važnost te još 2005. osnovala univerzalni fond za ICT, objašnjavaju istraživači.

Dobar je primjer i Brazil koji je na trećem mjestu, što je posljedica aktivnosti vlade da internet približi siromašnijim građanima. Najveći je gubitnik Japan, koji je pao za 17 mjesta, a zatim Francuska i Njemačka, koji su pali za 16 mjesta.

Te bi zemlje trebale razmisliti kako, s obzirom na razvijenost IT infrastrukture, povećati zadovoljstvo građana, zaključuje istraživanje.

Zemlje u razvoju općenito dobro kotiraju na ljestvici kada se isključi utjecaj BDP-a. Izuzetak koji bode oči je Kina, koja je na samom dnu. Znanstvenici takav rezultat objašnjavaju time što je pristup internetu u toj zemlji ograničen.

Kakve pouke mogu izvući ICT branša i političari? Za povećanje blagostanja najviše se isplati osigurati pristup tim tehnologijama ljudima s nižim prihodima i slabijim obrazovanjem.

Žene su također zahvalna ciljna skupina. Pritom ICT treba maksimalno pojednostavniti, imati u vidu strah od novog, zaključak je istraživanja.

Tehnologija mora biti u funkciji povećanja kvalitete života, stoji u Godišnjem izvještaju Ericsson Nikola Tesle, kompanije koja želi "sudjelovati u kreiranju dobrobiti za svakog pojedinca i društvo općenito" te tako prestaje biti samo tehnološka kompanija.

Ericssonova vizija je da povezuje sve uređaje na internet i da umrežuje sve što može povećati dobrobit, stoji u izvještaju.

Primjer e-zdravstva, koje je u primijeni u Hrvatskoj od ove godine a za koju je ENT razvio rješenje, najbolji je primjer ICT industrije u službi čovjeka - uvelike je olakšan pristup zdravstvenim uslugama građanima i time korisnicima direktno povećalo kvalitetu života.

Izvor: Banka, priredio Ivo Tokić

Skupovi

Savjetovanje *Računalo u školi XV* Šibenik, 25. do 27. rujna 2011.

U organizaciji Hrvatskog društva za promicanje informatičkog obrazovanja (HDPIO), od 25. do 27. rujna 2011., u Hotelskom naselju Solaris kod Šibenika, održano je jubilarno 15. Savjetovanje *Računalo u školi XV*, s temom "Digitalne inicijative u europskom obrazovnom prostoru".

Na skupu, na kojem su se okupili brojni nastavnici osnovnih i srednjih škola iz cijele Hrvatske, bilo je riječi o razvoju informacijsko-komunikacijske tehnologije u svijetu, predstavili su se važni europski projekti razvoja obrazovanja i znanosti u području informacijskih tehnologija, organiziran je i proveden niz radionica o određenim aspektima primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju, a poseban dio savjetovanja posvećen je radovima nastavnika iz ovog područja te razmjeni iskustava i primjera dobre prakse.

Više o skupu možete pročitati na <http://www.hdpio.hr/>.

Ivo Tokić

DOK_SIS 2011

Kranjska Gora, 28. do 30. rujna 2011.

Ove godine slovensko društvo informatičara i dokumentalista već tradicionalno organiziralo je međunarodni skup u Kranjskoj Gori. Ovo je bio svečani skup koji je obilježio 20. godišnjicu održavanja skupa. XX međunarodno savjetovanje DOK_SIS 2011 održao od 28. – 30. rujna 2011. Ove godine skup je okupio veliki broj sudionika i predavača iz zemalja EU i regije. Skup je organiziralo slovensko strukovno društvo Media.doc a pokrovitelj skupa je bilo Ministarstvo za javnu upravu Slovenije i Arhiv Republike Slovenije. Savjetovanje je poduprla i organizacija Central European Initiative te brojni sponzori. Bio je predstavljen veliki broj stručnih izlaganja okupljenih u pet različitih sesija. Kao što sam napomenula, sudjelovali su izlagači iz Italije, Velike Britanije, Češke, Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije i Makedonije. Održano je 50 izlaganja i organizirana su dva okrugla stola.

Ove godine je iz Hrvatske sudjelovalo nekoliko izlagača koji su održali izlaganja i radovi su im tiskani u zborniku skupa. Sudjelovale su Blaženka Peradenić – Kotur (NSK), Irena Pilaš (NSK), Tamara Horvat i Renata Pekarari (HIDRA) te Marijana Klasnić – Kožar (IRB). Radovi su tiskani u zborniku koji je već objavljen i dostupan. Ujedno, navedeni skup je bila prilika za upoznavanje novih kolega i usvajanje novih znanja za koje smo dobile i formalne potvrde.

Više informacija je dostupno na <http://www.media-doc.si>.

Irena Pilaš

Sudionici iz Hrvatske i dio organizacijskog odbora

13. CARNetova korisnička konferencija CUC 2011

Rijeka, 14. do 16. studenoga 2011.

Hrvatska akademska i istraživačka mreža CARNet organizira 13. po redu korisničku konferenciju CUC 2011 pod nazivom "Svi putevi vode na Internet" koja će se održati od 14. do 16. 11. 2011. u Rijeci na Kampusu Trsat. Aktualne teme koje CUC ove godine donosi su: ICT projekti u obrazovanju, znanosti i društvu, cjeloživotno učenje, informacijska i medijska pismenost, ICT i pedagogija, mobilno učenje te društveni aspekti Interneta.

Više o temama saznajte na <http://cuc.carnet.hr/2011/program>.

Ivo Tokić

Kako mediji dolaze do informacija o znanstvenim otkrićima: treba li nam servis za domaće znanstvene vijesti?

Znanstvene obavijesti za medije često preuveličavaju znanstvena otkrića kako bi lakše došli do medijskog prostora. Ali kod nas ih još nema iako ta priopćenja u zapadnim zemljama igraju važnu ulogu u promociji znanosti i znanstvenih tema u medijima – i ako je vjerovati UNESCO-vom izvještaju, mogli bi doprinijeti boljem pokrivanju lokalnih znanstvenih tema u medijima.

U Hrvatskoj ima oko 7.000 znanstvenika koji godišnje objavljuju preko dvije tisuće znanstvenih radova, od čega mnoge u domaćim časopisima. Ali kako naši mediji dolaze do informacija o tome što hrvatski znanstvenici rade? Na Zapadu su priopćenja za medije, koja pišu profesionalci zaposleni u uredima za odnose sa medijima na sveučilištima, jedan od glavnih izvora znanstvenih vijesti.

Profesionalci zaduženi za odnose s medijima, također, rade u stručnim i znanstvenim časopisima u kojima znanstvenici objavljuju svoja otkrića. Trenutak objave u stručnom časopisu često se tretira kao "vijest" te se o zanimljivim ili korisnim znanstvenim otkrićima onda piše u medijima. Kod nas je veliki broj stručnih časopisa besplatno dostupan preko "open access" odnosno "otvorenog pristupa" servisa Hrčak Srce.

Zanimljivo je da je čak i Afrika ispred nas kad se radi o ovakvim temama. Hrčak Srce inspiriran je drugim sličnim bazama u svijetu kao što je African Journals Online. A UNESCO-va radna skupina za unapređivanje pristupa znanstvenim informacijama u zemljama u razvoju, upravo je završila izvještaj "Potreba za afričkim servisom za znanstvene vijesti" (još nije objavljen).

Takav servis olakšao bi novinarima traženje i razumijevanje vijesti o znanosti, naročito vijesti koje su važne za lokalno stanovništvo, kaže se u izvještaju. Naglašava se da su svi anketirani novinari i većina znanstvenih instituta izjavili kako bi željeli imati pristup takvom servisu. Znanstvenike često ne zanima kontakt s javnosti i medijima, pa bi takav servis prebrodio tu prepreku i olakšao novinarima put do znanstvenika.

Važno je reći i to da su novinari koji obično ne pišu o znanstvenim temama pozdravili projekt. Oni kažu kako im praćenje znanosti nije prioritet, ali kada bi imali izvor vijesti nadohvat ruke, to bi se možda promijenilo. Moguće prepreke su nedostatak financija i edukacije za zaposlenike koji bi pisali takve obavijesti, ali i nedostatak razumijevanja i povjerenja između znanstvenih institucija i medija.

I kod nas za sada nedostaje ljudi koji rade na obavijestima za medije: imaju ih samo dvije-tri ustanove. No, ne bi morali polaziti od nule. Primjerice, znanstveni portal Connect je već sada dobar izvor vijesti o domaćoj znanosti i koristio sam ga kada sam pisao članak za časopis Science. Također, Hrčak Srce, portal znanstvenih časopisa sa otvorenim pristupom, već sada šalje e-mail obavijesti svaki put kada se objavi novi broj preko 200 časopisa koji su tamo indeksirani i koji se onda mogu čitati.

No, medijske obavijesti – koje na Zapadu sve više nalikuju pravim člancima koji se mogu pročitati u medijima (pa ih ponekad mediji i kopiraju) – omogućuju novinarima koji nemaju vremena niti razumijevanja čitati cijele stručne članke i časopise da brzo odluče je li ta vijest relevantna za njih i čitatelje. Osim sažetka znanstvenog rada, te izjava znanstvenika o tome radu, koje mediji mogu slobodno koristiti, sadrže i kontakte znanstvenika te osobe koja je napisala obavijest. To omogućava novinaru da lako i brzo dođe do daljnih materijala te da kontaktira znanstvenika i organizira intervju za svoj medijski uradak.

Takve obavijesti nisu bez svojih mana. Njihova uloga je promovirati znanost, znanstvenike i ustanove s kojih stižu. Uloga znanstvenih novinara je, pak, kritički se osvrnuti na znanstvene radove i objektivno izvjestiti čitatelje o znanstvenim otkrićima.

Obavijesti za medije često preuveličavaju znanstvena otkrića kako bi lakše došli do medijskog prostora. Naime, znanost tradicionalno teško dolazi u novine, pa što je otkriće senzacionalnije, to je veća mogućnost da će dospjeti u novine. Ipak ta priopćenja igraju važnu ulogu u promociji znanosti i znanstvenih tema u medijima – i ako je vjerovati UNESCO-vom izvještaju, mogli bi doprinijeti boljem pokrivanju lokalnih znanstvenih tema u medijima

Preneseno: Jutarnji list, Blog, autor Mičo Tatalović

Godišnje stanje ICT – Hrvatska na 30. mjestu

Južna Koreja je najnaprednija internetska i telekomunikacijska ekonomija u 2010. prema rezultatima istraživanja Ujedinjenih naroda (UN), dok je Hrvatska zauzela 30. poziciju.

U godišnjem izvješću stanja informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) Measuring the Information Society 2011 koje je provela UN-ova organizacija International Telecommunication Union (ITU) navodi se kako je sveukupno u cijelom svijetu broj pretplata na mobilne usluge porastao 20% u proteklih godinu dana, na više od 5 milijardi, te je u razvijenim zemljama u prosjeku već više od jednog mobilnog uređaja po čovjeku, dok je u zemljama u razvoju prosječna penetracija 70%.

Također se ističe veliki porast mobilnog širokopojasnog pristupa Internetu, posebno u zemljama u razvoju gdje su fiksne širokopojasne veze još uvijek relativno rijetke. No uz cijenu širokopojasnog pristupa Internetu koja je veća od 10% prosječnog mjesečnog primanja u zemljama poput Indije, Malija, Kenije i Brazila, brzi pristup Internetu je još uvijek nedostupan za veliki dio stanovništva. Internet koristi samo 21% populacije u zemljama u razvoju, dok u razvijenim zemljama ga koristi gotovo 70% stanovništva. Cijene fiksnog širokopojasnog pristupa Internetu pale su 52% na globalnoj razini između 2008. i 2010., no u Africi je ta cijena u prosjeku još uvijek gotovo tri prosječna mjesečna primanja, dok u razvijenim zemljama ICT usluge stoje ispod 1,5% mjesečnih primanja.

Iza Južne Koreje, najrazvijenije ICT zemlje su Švedska, Island, Danska i Finska. SAD je na 17. mjestu, dok je Kina 80., iako ima najveći broj korisnika Interneta.

Preneseno: Komentar.hr, autor Dubravko Mihić

Povelja za priznavanje svakog stradalnika/ice oružanog nasilja

Britanska Akademija u Londonu javnosti je 15. rujna 2011. predstavila Povelju za priznavanje svakog stradalnika/ice oružanog nasilja:

„Ova povelja se temelji na načelu prema kojem smrt niti jedne osobe ne smije ostati nezabilježena, te poziva države da podrže ovo načelo u slučaju žrtava oružanog nasilja.

Ovo je univerzalna povelja koja se jednako primijenjuje na svaku osobu i uključuje sve strane oružanog nasilja. Njezine odredbe su malobrojne, ali imaju dalekosežan učinak.

Oružano nasilje uzrokuje mnoge povrede ljudi i zajednica, uključujući i neke povrede koje su neizravne, nisu smrtonosne ili se javljaju naknadno.

Ova se povelja odnosi na neposredne i izravne žrtve

čije nasilne smrti i identiteti vrlo često nisu javno zabilježeni i evidentirani. Iz tog se razloga ona jednako odnosi na sve oblike i uvjete oružanog nasilja kod kojih žrtve nisu zajednički evidentirane, bilo zbog oružanog sukoba, rasprostranjenog smrtonosnog kriminaliteta ili bilo kojeg drugog prekida civilne sigurnosti.

Mi, organizacije civilnog društva i uključene strane koje podržavaju ovu povelju, pozivamo države na poduzimanje odlučne akcije kako bi se osiguralo da svaki izravni stradalnik/ica oružanog nasilja bude:

- *ažurno evidentiran/a;*
- *ispravno identificiran/a; i*
- *javno prepoznat/a.*

Države snose posebnu odgovornost za stanovništvo pod njihovom kontrolom ili jurisdikcijom ili ono koje je ugroženo njihovim postupcima. Informacije o smrtima i identitetima umrlih moraju biti javno dostupne, nakon što se o njima obavijeste ožalošćene obitelji, u slučajevima kada je to moguće. Samo ako postoji stvaran rizik povrede preživjelih, provedbu ovih mjera treba odložiti, ali nikada na neodređeno vrijeme.

Iako prihvaćamo da ne možemo izbrisati povrede koje su već nanesene mrtvima, njihovim obiteljima i prijateljima, uvjereni smo da će pozitivne stvari proistjeći iz ovih mjera, jer će one:

- *ostvariti prava žrtava oružanog nasilja;*
- *smanjiti dodatnu patnju koja je rezultat ne poznavanja sudbine voljenih nestalih ili preminulih osoba;*
- *dati ljudsko lice mnogim bezimenim, skrivenim i često dalekim žrtvama oružanog nasilja;*
- *omogućiti pravovremenije, transparentnije, pouzdanije i sveobuhvatnije nadgledanje oružanog nasilja nego što je to do sada postignuto;*
- *približiti države i strane uključene u oružano nasilje boljem pridržavanju duha i slova međunarodnog prava; i*
- *podržati post-konfliktnu obnovu i pomirenje, koji se uvijek moraju temeljiti na istini.*

Od trenutka kada se počinju primjenjivati, ove mjere će potvrditi i ojačati priznavanje naše zajedničke čovječnosti širom svijeta. Time nas mogu približiti svijetu u kojem oružano nasilje ne uzrokuje toliku nesreću kao što je to slučaj danas.”

Povelju je usvojilo više od 40 humanitarnih organizacija i organizacija koje se bave ljudskim pravima iz zemalja cijelog svijeta. Hamit Dardagan, jedan od direktora Oxford Research Group programa Svaki stradalnik/ca (Every Casualty), koji je sastavio Povelju i istražio njenu pravnu osnovu, govoreći na predstavljanju je istaknuo: “Oružano nasilje nastavlja ubirati ljudske žrtve širom svijeta, a prevelik broj njegovih žrtava umire u nerazjašnjenim okolnostima, neimenovani i nepriznati, dok njihova bol i tragedija njihovog gubitka trajno izostaju iz javnih zapisa.” Povelja je puštena u javnost s ciljem prikupljanja šire potpore civilnog društva i širokog spektra organizacija, kako bi se države obvezale da je uključe na svoje dnevne redove. Jedan od važnih potencijala Povelje da utječe na državne aktere je činjenica da su njezini zahtjevi za dokumentiranjem stradalnika/ca čvrsto utemeljeni u međunarodnom pravu, što ih iz tog razloga čini obavezama države (posebno, ali ne isključivo, kada je država jedna od strana u oružanom sukobu).

Povelja je važna za informacijske i dokumentacijske stručnjake, ne samo s ljudske, već i profesionalne strane, jer izričito traži dokumentiranje svake žrtve i javnu dostupnost informacija o smrtima i identitetima umrlih.

Živana Heđbeli , prema <http://h-alter.org/vijesti/ljudska-prava/protiv-oruzanog-nasilja>, 19.9.2011., <http://www.pcnen.com/portal/2011/09/16/povelja-za-priznavanje-svakog-stradalnikace-oruzanog-nasilja/>, 19.9.2011., i e-mail Igora Rogineka, 8.9.2011.

Poštanski sandučić za komentare i prijedloge čitatelja

Poštovani čitatelji,

e-mail adresa uredništva: ivo.tokic@ina.hr

Želimo čuti što mislite o našem glasilu, vaše prijedloge čega bi trebalo biti više, a čega manje, kako bi nam pomogli da budemo korisniji.

Uredništvo

HID-Drobnica

Glavni urednik : mr.sc. Ivo Tokić, tel. 01/2381-624, e-mail: ivo.tokic@ina.hr

Članovi uredništva: dr.sc. Živana Heđbeli, Marina Mayer, dr.sc.Daniela Sraga, mr.sc. Irena Pilaš

HID

Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 1 3722 643; faks: +385 1 3722 630 <http://www.hidd.hr>

Matični broj: 0513814

Žiro račun: 2340009-110007285